

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

IDUN

ILLUSTRERAD TIDNING
GRUNDLAGD AF
FÖR KVINNAN OCH HEMMET
FRITHIOF HELLBERG

HUFVUDREDAKTÖR OCH ANSV. UTGIFVARE: JOHAN NORDLING.

Det nya Furstehemmet.

DJURGÅRDEN håller på att bli vår förnämaste villastad, och särskildt tyckas de yngre medlemmarne af vår dynasti lockas dit. Prins Eugen kom först och slog ned sina bopålar på den vackraste plats Djurgården äger:

Valdärmsudd. Därefter var det prins Carl med familj, som köpte in Byströmska villan på krönet bakom Lejonslätten och där redde sitt stockholms hem. Nu står det tredje furstehemmet färdigt ute bland Djurgårdsekarna på klippkrönet framför Bellmansro, och denna gång är det hertigparet af Södermanland, som ökat de förnämaste villornas rad med en byggnad af monumental och dock enkel karaktär.

Om man i dessa soliga aprildagar går stora vägen fram mot Bellmansro, ligger icke längre den gula tvåvåningsbyggnaden inne bland träden på slutningen af Oakhills kulle. Hela platsen är förvandlad af det stora hertigliga palatset, som hvitt och linjerent reser sig på klippkrönet.

Slingrande vägar, ännu delvis under anläggning, täcka kullens sidor, terrasser äro utsprängda och en buktande tegelmur inhägnar området, öfver hvilket förr i världen gick en genväg till Friesens park.

Infarten är från Bellmansro-sidan, där två stora järngrindar med bokstäfverna W M i lysande förgyllning förläna åt gården innanför en slottlik karaktär. Mellan trädstammarna skymtar palatset med sina vinkelrätt framspringande flyglar, och man hör slamret af spadar och spött från andra sidan, där terrasseringsarbetet fortfarande pågår.

Monteringen af de olika rummen är heller icke fullt avslutad, men Idun är dock i dag i tillfälle att i bild meddela sina läsare det väsentligaste af det nya furstehemmet inre.

Palatset har naturligtvis en hall eller rättare två, som dominera i midten af byggnaden och med sina boaseringar och ett magnifikt möblemang göra ett förtjusande intryck.

Från den ena hallen kommer man in i matsalen och vidare till en salong i Louis XVI:s stil, hvilken, färdig, skall prydas af väggmålningar af prins Eugen.

På nedre botten befinna sig äfven prinsessan

Marias skriftrum samt biblioteket m. m. En trappa upp ligga sof- och toalettrummen samt gästrummen.

Hertigparet har redan länge bott därute, fast snickare och tapetserare sysslat rummen. Och sången har ofta klingat genom arbetsbullret, ty prinsessan Maria har en synnerligen vacker röst och tar f. n. sånglektioner af dr Bratt. Ofta ses hennes automobil skymta i vägkrökarne eller ock rider hon Djurgården rundt i dessa friska soliga vårdagar, till omväxling med alla de bestyr, som kunna

kronor. Arkitekten Ferdinand Boberg, hvilken förut skapat såväl prins Eugens som prins Carls hem, har äfven gjort ritningarna till det södermanländska hertigparets byggnad. Den solida och kraftiga formen, de släta hvita ytorna och den sparsamt, men utsökt anbringade ornamentiken äro också Bobergska till strukturen och bekräfta, att den framstående byggnadskonstnären, som i dagarna fyllt 50 år, och af denna anledning varit föremål för lika stora som berättigade hyllningar, alltjämt söker häfda det

1. HERTIGPARETS AF SÖDERMANLAND NYA PALATS Å DJURGÅRDEN FRÅN SJÖSIDAN. 2. GÅRDSENTRÉEN. 3. PARTI AF HALLEN. 4. PRINCESSAN MARIA

RIAS SKRIFRUM. 5. STORA HALLEN. 6. PRINCESSAN MARIA TILL HÄST. 7. INBLICK TILL MATSALLEN. 8. UTSIKT ÖFVER SEGELLEDEN MED SÖDERMALM I FONDEN.

tänkas fylla en ung, lifsglad och verksamhetslysten prinsessas dag. Palatset är, som bekant en bröllopsgåfva till furstinnan af hennes fostermor, storfurstinnan Sergius, och lär kosta 700,000

solida och praktiska byggnads-sättet i svensk hemarkitektur, utan att därför pruta af på skönhetskraftvet.

Skråköping väljer Lands- tingsmän.

Af B. O.

(Forts. och slut.)

VI.

"NÅ, DU NÅDIGE!" utbrast baron Dethow, läppjade på frukostkaffet och fortsatte därpå den afbrutna läsningen af ett nyanländt bref.

"Hvad är det?" undrade hans hustru.

"Några tokor i Skråköping interpellera mig om min ståndpunkt i fråga om kvinnans politiska rösträtt. — Damerna äro väl inte rösträttskvinnor," vände han sig försiktigtvis till sina båda kvinnliga gäster.

"Nej, rösträtten har verkligen intet intresse för mig," svarade unga fru v. Rank med en knyck på nacken.

"Intressera sig för den kan man väl, om den än inte har något direkt intresse för en själf," tyckte lilla fröken Krona.

"Jaså, ni skulle vara anstucken?" vände sig baron Dethow till sin täcka bordsgranne. "Nej, för all del, fröken Krona. Ni kan visst inte intressera er för rösträtten, det skulle inte klä er."

"Inte?" sade fröken spetsigt.

Baron Dethow, som ägde ett intressant don Juansutseende, och icke utan skäl ansåg sig äga stor tjusarmakt öfver kvinnan, insvepte henne i en af sina magnetiska blickar, men unga fröken Krona tyckte alldeles oberörd, hon lade helt lugnt en korfbit på sin smörgås.

"Nej fröken," sade Dethow. "Deltagandet i det offentliga strider mot kvinnans natur, hon når aldrig full personlighet utan genom mannen. Hon kan förneka sitt innersta väsen, visa bort sin naturs kraf och kasta sig in på mannens verksamhetsfält, men hurudan gör henne detta slags sysselsättningar? Hon blir till ett oting ett — neutrum."

"Jaså, vi kunna inte nå full personlighet utan genom mannen," upprepade fröken Krona försmädligt.

"Ja, studier och 'kulturuppgifter' och sociala intressen äro ju för tillfället moderiktning för kvinnan," sade baronen med en axelryckning, "och som sådan kunna de ju som tidsfördrif supplera baler och toaletter."

"Ja, det är verkligen sant," skrattade unga fru v. Rank. "Och de äro verkligen för led-samma och långtrådiga dessa kvinnor med 'kulturuppgifter'. Ännu är du alldeles för ung och för vacker att slå dig på sådant," vände hon sig till fröken Krona, "det får du bara gripa till som sista resurs."

"Å bevars," den unga flickan knyckte på det lilla hufvudet.

"På hvilken bransch, fröken Krona, skall ni förlägga ert sociala nit?" gäckades baronen och strök sin svarta mustasch. "Välgörenhet? Arbetarfrågan? Eller förbättring af ligapojkar?"

"Förbättring af ligapojkar," tror jag.

"Nå hur tänker du svara de där rösträttskvinnorna?" undrade friherrinnan Dethow. Hon var en särdeles "bekvä" hustru, som skötte sina nöjen och toaletter och unnade mannen en smula frihet.

"Politiskt naturligtvis," svarade baronen. "Men hvad är politiskt?"

"Ja, och hvad är sanning?" frågade fröken Krona näbbigt.

"Jo, det är att statslivet kräver andra förutsättningar än dem kvinnan äger," svarade baronen raskt. "Där andas man icke hemmets mjuka varma luft," vidtog han med len röst, "där har kvinnans lätta fantasi och ömma känsla

intet fält. Hemmet är kvinnans värld, och där behöver mannen henne. Han skulle begå den svåraste orätt mot sig själf och därmed mot mänskligheten, om han låte henne svika den uppgiften för en illusion."

Fru v. Rank nickade god mening.

"Asch," sade unga fröken Krona, som icke var lyriskt lagd. "Än alla de kvinnor då, som byka edra kläder och skura edra golf?"

"De kroppsarbetande kvinnorna?" sade baron Dethow, som med afseende å uppgifter indelade kvinnan i två klasser, de som hade dekorativa uppgifter och arbetskvinnan. — "Jag försäkrar fröken, att kroppsarbetet såväl som det mera mekaniska arbetet är långt mindre farligt för kvinnorna än det intellektuella arbetet," och han lade ifrån sig sin servett, ty friherrinnan hade gifvit tecken att man skulle resa sig från bordet. —

"Se här är svaret på interpellationen," sade han spefullt, då han en stund senare uppsökte damerna i salongen.

"Läs upp det," bad fru v. Rank.

"Att allmän rösträtt i vidsträcktaste mening tilldelas kvinnor komme troligen att medföra oberäknliga och ledsamma konsekvenser. Där- emot ser jag intet hinder för att rösträtt tilldelas själförsörjande kvinnor."

"Prata så — och skriva så! Jag tycker baron Dethow är ett riktigt neutrum," förklarade lilla fröken Krona med oskuldsfull indignation.

"Jag!" baronen blef helt häpen. Han hade tyst afvaktande hennes omdöme fäst en af sina oemotståndliga blickar på fru v. Rank, och han hade stått där helt segerviss och själfbelåten och krämt sig på ett sätt, som kommer en del män att så starkt erinra om hönsgrådstuppen, men han förändrade helt plötsligt attityd. — Detta var väl det sista han kunnat förebrås för.

VII.

I SIN SOLIGA och trånga verkstad stod plåtslagaren Emanuel Starck, styrelsemedlem i stadens arbetarkommun, då brefbäraren med böjdt hufvud för att icke stöta mot dörrposten kom farande ned för de få trappstegen, lämnade ett bref och lika hastigt försvann. Den vårdade kvinnliga stilen spände med ens hans nyfikenhet, och med ett ryck slet han upp kuvertet med sina svarta och klämda fingrar. "Landstingsmannakandidat — — hans ställning till kvinnlig rösträtt — — — Benäget svar till Skråköpings F. K. P. R. — — —" Starck lade brefvet försiktigt i fönsterposten och återtog sitt arbete. "Det är en satans energi på dom," tänkte han och hamrade lös på en zinkbalja, som han skulle ha färdig innan middag. "Just våra tag." Så fick han en plötslig lust att skämta litet med hustrun. Ett bref från en af stadens damer! Han grep tag i sopkvasten, som stod i ett hörn, och bultade den öfverenskomna signalen: tre hårda slag i rummets tak. Ett tassande och hasande svarade ögonblickligen däruppe, och inom ett par ögonblick gläntade hustrun på gårdsdörren och stack in hufvudet. Hon var liten och mörk med ett par blänkande bruna ögon.

"Jag har fått bref från fröken Anna Gullander," sade Starck allvarsamt. "Hon är visst mycket glad i mig."

"Åh snack," svarade hustrun skrattlystet.

"Får jag se, hvad vill hon?"

"Det skulle vara hemligt, förstås."

"Skynda dig för jag kan inte stå här längre, pojken skriker, så det hörs ända ut på gatan." Hon var redan halfvägs utom dörren.

"Ge dig i väg då," ropade mannen. "Jag tar'et med till middag."

Han stod och formade ut svaret, i det han lade sista handen vid baljan. Så här skulle det stå, kort och godt: "Som socialdemokratiska partiet på sitt program upptagit kvinnans politiska rösträtt, så kommer jag, om jag blir vald till landstingsman, att rösta på en person, som också är anhängare af densamma.

Högaktningfullt
Emanuel Starck."

Han såg skrifvelsen i andanom för sig och var mycket nöjd både med innehållet och formen.

Vid middagen föreläste han brefvet för hustrun och så om igen för inackorderingen, en skoarbetare, som hade lång väg från fabriken och därför alltid kom litet senare. Sitt svar drog han också med hög röst.

"Det är något som inte är riktigt — — ändå," sade skoarbetaren, som hette Olsson och hade en stor plåsterlapp i pannan. Han ref sig betänksamt i hufvudet. "Där står inte hvad du själf tycker."

"Nä," svarade Starck litet öfverlägset, "för där står hvad hela *partiet* tycker, och det måtte väl räcka för f-n. Jag tycker ju detsamma, begriper du."

"Ja, ni ä som en redi fårscock allesammans," föll hustrun in. "Hvad den ene tycker ska den andre tycka, hela raden utefter. Hvarför vill ni va mä på rösträtten nu då?"

"Därför att vi blir en sjuhelsikes massa, när alla fruntimmerna kommer med oss, förstår ni. Kan ni begripa hvad det betyder att vi kommer nästan dubbelt så många som nu?" Och Starck spände ögonen i sina åhörare. Skoarbetaren mumsade och åt.

Solen föll i gyllne floder in genom fönstret och kom hustruns svarta hår att glänsa.

"Det är väl inte så säkert att vi alltid röstar som ni," sade hon käckt.

"Är det inte? Jo min själ och lif är det säkert, om ni inte ska bli olyckliga allesammans. Det ska vi nog styra om förresten."

"Usch, jag kan inte med det där fösandet," sade hustrun och skar upp några tjocka skifvor grofbröd, som hon makade fram till de båda männen.

Starck reste sig.

"Tack, nu har jag fått mitt," sade han. "Håll nu mun på er, om ni kan, ett slag, för nu ska jag skriva svar te damerna, så bli di så glada."

Han hade aldrig blifvit interpellerad förut och kände djupt sitt ansvar inför detta nya kraf, som nu ställdes på honom.

VIII.

"NÅ, HVILKET svar lämnade du på den där kvinnliga rösträttsföreningens fråga?" frågade gamla fru Lundström sin son, en af de interPELLERADE landstingsmannakandidaterna, hos hvilken hon var på någon tids besök.

"Jag svarade naturligtvis, att jag är för kvinnans politiska rösträtt," svarade han.

"Gjorde du det?" Den gamla frun såg en smula betänksam ut, där hon stod och betraktade sin son med sina kloka vänliga ögon. Hennes framåtböjda skuldror talade om arbetslit och hennes hela person och väsen røjde en viss gammalmodighet. Hon hade också haft annat att göra än att följa med sin tid.

"Ja, hvarför skulle jag inte det?" Han iakttog halft road moderns tveksamma min. "Min hufvudsakliga erfarenhet af kvinnan har varit att de äro lika kloka och förståndiga som männen. Du själf t. ex. mor? Tjuguåtta år var du, när du blef änka, och jag ville sett den som skött den gåldbundna gården med mera duktighet och klokhet än du, och att ensam

**ROSENFORS
HAFREGRYN**

Vi bedja få fästa husmödrars uppmärksamhet på, att våra sedan länge kända och efterfrågade fabri-
kater af hafregryn och sundhetsmjöl numera finnes att tillgå i de flesta större speceriaffärer. Genom ny-
uppfunna, fulländade prepareringsmetoder samt genom användande af den finaste råvara, framställa vi ett
fabrikat, som i smak och näringsvärde står främst bland alla i handeln förekommande hafrepreparater.
Efterfråga alltid Rosenfors hafregryn och sundhetsmjöl, hvars tillverkning står under läkares kontroll.
Partilager i Stockholm hos Aktiebolaget Wahlund & Grünblad.

Vördsammast Aktiebolaget Rosenfors Bruk & Nya Valskvarnar, Rosenfors.

hjälpa fram fem barn till goda platser i lifvet, det var inte lappri det."

Fru Lundströms min förbyttes till en af ödmjuk tacksamhet.

"Förresten vill jag se den, som har mera klokhet och omdöme än min lilla hustru, fast hon inte behöft ta ett så hårdt nappatag med lifvet som du. — Och mina flickor äro inte dummare än mina pojkar efter hvad jag kan tycka. Och som det förefaller, som om männen nu för tiden helst vilja vara befriade från några förpliktelser till systrar och kvinnliga anförvanter, så ser jag heller intet skäl, hvarför männen skola föra de själförsörjande kvinnornas talan — och inte de andras heller — förresten."

"Ne-nej," medgaf gamla fru Lundström.

"Inte är det just rim och reson i att t. ex. barnmorskor ska tillsättas af karlar?" frågade han. "Inte ens ungarlarnas rösträtt är därvid ifrågasatt."

Fru Lundström drog litet på munnen.

"Och när filtarna och sängutstyrseln häromdagen skulle inköpas till Boda barnhem, så tror jag då våra hustrur hade ordnat den saken bättre och billigare än vi karlar."

En sjuttioåring.

FRU LÉONTINE DEUTGEN presenterades den 26 juni 1896 för Iduns läsekrets af "Ilse Franke" såsom varande Iduns "vegetarianska hjälprea". De år som flytt sedan dess ha burit i sitt sköte välsignade frukter af en vidgad verksamhet.

Ilse Franke stannade visserligen inte vid den speciella funktionen af vegetariansk hjälprea i Idun. Hon gaf en både sann och vacker skildring af ett lif, som redan då ägnades åt de lidandes hjälp. Hon talade om det då nybyggda sanatoriet och de förhoppningar, som voro knutna till detta företag.

Ett nytt exempel på *lidandets välsignelse* se vi i fru Deutgens lif, då hon, återställd till hälsan efter en lång sjukdom, började ägna sina krafter åt förbättrande, ofta botande, af andras plågor.

Säkerligen hade hon ej blifvit det hon blef, om hon ej själf pröfvat de fasansfulla kval, som nedsatta krafter, sömnlöshet och andlig depression medföra. Långt ifrån alla, som åter få hälsa och krafter, veta att bruka dessa skatter till andras nytta. Därtill fordras hjärtats finaste odling och eftertankens klarsynthet. Dessa egenskaper funnos rikt utvecklade hos fru Deutgen, då hon resolut började förkunna den hälsolära, som hon själf stod i tacksamhetsskuld till. Förtroende vunno hennes ord af dem, som sågo hennes egen återvunna hälsa, och då de fingo erfara hennes insikter i den praktiska sjukvården, som hon småningom nödgades att meddela, bestormades hon af förfrågningar och böner om hjälp.

Stenshäll, "Djursholms sanatorium", som utom familjens egna medlemmar rymde 10 patienter, fylldes snart, och tidtals vårdades äfven af fru Deutgen utom sanatoriet boende, som måste hyra rum i närbelägna villor, då plats ej fanns på Stenshäll.

En klokt skött vegetarism, vattenbehandling och gymnastik utgjorde de naturliga läkemedlen. Men kanske lika mycket betydde vårdarens personliga egenskaper, hvilka inte stå

Fru Léontine Deutgen. Ferd. Flodin foto.

att förvärfva genom vare sig tal eller skrift: kärlek till det värf, hon skötte, och tro på dess välsignelsebringande kraft, hvar ny dag med nytt mod hälsade hon med sin uppmuntrande vänlighet den trötta sjuklingen, som erfor en suggererande verkan, på sitt vis bidragande till de goda resultat, som vunnos på Stenshäll.

Hur många sjukling behöfver inte psykisk — i kanske än högre mått än fysisk — vård. Det inser hvarje läkare, och numera uppstår ju det ena sanatoriet efter det andra. Jag önskar dem alla samma förmåner som Stenshäll hade att bjuda på.

Sådan vård kräfver energi och tålmod, och inte mindre pröfvades fru Deutgens uthållighet i striden mot dem, som voro motståndare till själfva den princip, som hennes behandlingsmetod hvilade på.

Den reformatoriska uppgiften är inom alla områden svår. Det gäller att inte tröttna på halfva vägen. Endast den, som är besjälad af den rätta andan, vinner i den striden. Hur bitter denna än kunde vara, Léontine Deutgen hade både mod och tålmod att gå sin väg fram, och därför frambares henne nu tack och välsignelse af alla dem, som genom henne återfått hälsa och lifsmöd!

Hon tröttnade ej, blef ej bitter och sträng med åren trots allt. Hennes senaste porträtt, som i dag pryder Iduns spalter, vittnar med sitt soliga leende om att hon med mildhet och tillfredsställelse ser tillbaka på de *tre-tiofem* mödosamma år, hon ägnat åt det ofta tunga lifskall, som kom att bli hennes.

Sedan ett par år har fru Deutgen slutit sig inom hemmets fridlysta område för att där i ro hvilat ut bland de sina. Omgifven af make, barn och barnbarn har hon nu fyllt de 70 åren. En föresyn för både unga och gamla, som i hennes bild få se att där själens lifskraft finnes kvar, där är ungdom kvar, där är åldern utan betydelse.

Hennes vänner och patienter räkna som en stor glädje att med henne ha fått fira födelsedagen och de önska henne af hjärtat en fortsatt solig ålderdom.

LOUISE HAMILTON.

Gif akt på Nick Carter!

MAN HÖR för närvarande ganska litet talas om Nick Carter-litteraturen, och de flesta torde väl lefva i den illusionen, att den var en fara, som blef upptäckt och öfvervunnen. Men i skydd af denna säkerhet har den aldrig helt fördrifne Nick Carter redan vågat sig fram på nytt, i en något annan utstyrsel, men i själ och hjärta densamme. Den som icke vill tro detta, kanske emedan cigarrbutikens fönster ej längre locka med de sensationella omslagen och titlarna, rekommendera vi att ta del af resultatet af den undersökning, som vår medarbetare, seminarieadjunkten Marie-Louise Gagner nyligen verkställt på uppdrag af Ecklesiastikdepartementet, en utredning som är den första af sitt slag i Sverige.

Af denna framgår att trots allt den osunda kolportagelitteraturen, spridd af ett tjugotal fördomsfria förlag endast i Stockholm, alltjämt utgör man kan säga den väsentliga själfödan för hela lager af vårt folk. Den tillhandahålles dels i cigarrbodas vid mindre trafikerade platser, dels af otaliga kolportörer, som lista sig in öfver allt, helst bakvägarna, och med lockande beskrifningar och förespeglningar lyckas prångla ut sina häften. Den skildring fröken G. i Social Tidskrift ger af dessas innehåll är nog för att låta en förstå att de i fråga om råhet, lidelighet och dumhet stå öfver all täflan, och att de såsom giftspridare utgöra en verklig samhällsfara.

Det är emellertid icke nog med att de äro moraliskt ruinerande, de bli det också lätt ekonomiskt. De priser som åsättas detta slag af häftelitteratur är oskäligt högt, oafsedt att utstyrseln är den uslaste, och det premiesystem, hvarmed förlagen locka godtrogna kunder är ofta ingenting annat än maskerad utsugning och plundring.

Det är sålunda allt skäl att alla hvar i sin stad se upp med dessa kolportörer, som så gärna genom bakvägarna söka nå tjänstefolket och genom detta kanske också den halfvuxna ungdomen, att konsekvent motarbeta och afslöja dem, där det är möjligt, och icke slå sig till ro med illusionen att "vi utrotat Nick Carter". Tvärtom, arbetet har just begynt.

MORGON.

ALLT DET skära, silfverskira, lätta, som har slumrat tyst i rymdens sköte, halft beslöjadt, halft i gyllne gryning jublar nattens tunga ve i möte.

Alla svala vindars hvita vingar susa kring min tinning eterklara. Alla veka drömmars blå försoning vill mig lifvets skönhet uppenbara.

Elyseiskt ljus sig himlen hvälfver, famnar jorden utan åtråns smärta, och ur dunklets domning vaknar stilla rosig morgonstämning i mitt hjärta.

HILDUR PALME.

Använd endast

KOCKUMS

PANSAR-Emaljerade

GJUTNA GRYTOR.

Giftfria.

Solida.

IDUNS MODELLKATALOG

Oumbärlig för alla sömmerskor och för alla hem.

Fyra rikhaltiga säsonghäften årligen. Koloreradt omslag. Prenumerationspris 2.20 för helt år — 60 öre pr häfte.

PROFESSORSKAN LAURA BOLMÉER,
FREDRIK AF LUNDBLAD OCH
ESAIAS TEGNÉR.
ETT BERIKTIGANDE.

FÖRST NU har jag på grund af ett ansträngande litterärt arbete haft tid och tillfälle att taga del af den i Idun för några veckor sedan förlöjande artikeln "En vändpunkt i Tegnér's lif" af dr. K. Stjernkrantz. Artikeln bebådades såsom gifvande nya inblickar i Tegnér'ska förhållanden. I hvad mån detta skett, må här vara osagdt. Men i de punkter, som beröra mina egna fränder, professorskan Laura Bolméer och hennes broder, legationsrådet Fredrik af Lundblad, är emellertid framställningen i allo så ovederhäftig och felaktig, att jag härmed anser mig pliktig att meddela följande rättelser. Detta så mycket mer, som artikelförfattaren genom sin oriktiga skildring neddragit minnet af en för längesedan afliden högt uppbyren kvinna.

Artikelförfattaren utgår från det påståendet — hvares källa torde vara någon gammal förvanskad skvallerhistoria från Lund — att professorskan Bolméer af hat och hämndlust mot Tegnér för dennes beteende mot hennes bror Fredrik skulle ha bränt upp alla de bref han skrivit till hennes man, professor Bolméer. Artikelförfattaren säger sig äga afskrifter af några hennes bref till en ungdomsbekant. Som jag icke har tillgång till dessa bref, kan jag ej yttra mig om deras innehåll.

Men däremot är följande ett bestyrkt faktum: Kort före sin död den 11 jan. 1849 tog professor Bolméer af sin hustru bestämdt löfte att bränna upp hans bref från Tegnér. På grund af den sympati och ömsesidiga tillgifvenhet, som rådde mellan dem, hade Tegnér till sin vän, Härbärgets värd, alltid uttalat sig med större frihet och förtroelighet än kanske till någon annan. Professor Bolméer ansåg, att dessa bref, som ofta — liksom många andra från Tegnér, äfven af de nu tryckta — slöto med uppmaningen "bränn detta bref", blifvit honom sända under förutsättning, att han obrottsligt skulle bevara de förtroenden, som här gäfvos honom, och icke låta främmande ögon skåda in i själsstämmningar, vare sig ystert uppslupna eller djupt förtviflade, som endast uppenbarats för en väns dels öfverseende, dels ieltagande och alltid förstående blickar.

Detta är gifvetvis en nobel uppfattning och från trofast vänskaps synpunkt den enda rätta, om ock litteraturhistorien därigenom bereddes en oersättlig förlust.

För Laura Bolméer var hennes döende makes önskan en lag, mot hvilken hon icke kunde bryta. Kära och dyrbara äfven för henne voro dessa bref, som kommo så ofta och voro så oförbehållsamma. Med smärta fullgjorde hon dock, hvad henne blifvit ålagdt, och långt in i sina sista år talade hon ofta om den sorg, hon kände, när lågorna förtärde bladen med den kända kära handstilen.

Detta är och har alltid, som sagdt, varit ett bekant faktum inom hennes, d. v. s. min egen släkt. Två af hennes brors döttrar, af hvilka den ena min moder, bistodo henne vid professor Bolméers död i råd och dåd i hennes hem och kunde, om de nu lefvat, bekräftat sanningen af hennes ord.

Själff har jag ofta och allt ifrån min barn-dom hört och sett henne med uppriktig ledsnad och tårade ögon berätta om den för henne smärtsamma plikt, hon fyllde mot sin döde make, när hon åtydde hans bestämmelse angående Tegnér's bref.

Detsamma kan intygas äfven af min broder, musei-intendenten dr A. U. Bååth i Göteborg.

Att i dr Stjernkrantz' uppsats nu läsa om hennes "hat" (!) till Tegnér är rent af löjligt för den, som kände henne och den betydelse, Tegnér's vänskap så länge han lefde hade både för hennes man och henne själf. Hon bar för den store skalden en varm tillgifvenhet och beundran, ehuru hon, nära förtrogen med en mängd detaljer i hans lif, stundom gaf en något drastisk form åt sina berättelser härom.

Nu några rena detalj rättelser. Artikelförfattaren säger, att Bolméer (någon tid efter det Tegnér lämnat Lund) blef gift med Laura Lundblad, hvares far af skalden besjungits i ett "griftkväde".

Det var emellertid icke mindre än sju år mellan Tegnér's flyttning den 10 maj 1826 och Bolméers giftermål den 7 aug. 1833; dikten öfver professor Lundblad, död 1820, kan icke kallas "griftkväde". Det var en minnessång vid universitetets åminnefest öfver honom 1822.

Artikelförfattaren berättar att "Fredrik Lundblad hade 1817—1824 varit ämbetsman i Stockholm och flyttade sistnämnda år i egenskap af generalkonsul öfver till Stralsund, hvarifrån han 1834 på grund af ekonomisk ruin måste afvika och begifva sig till Amerika" — ett meddelande, som vimlar af fel!

Fredrik af Lundblad kom som 21-årig ung jurist till Stockholm 1811 och tjänstgjorde där — med undantag af en utrikes studieresa — till hösten 1818, då han som svensk postkommisarie med uppdrag att ordna en med Danmark konkurrensässig postroute Ystad—Stralsund samt såsom svensk konsul för det nyligen 1815 förlorade Pommern, noga betecknad: Neü-und Vorpommern, bosatte sig i Stralsund; år 1823 (icke 1824) blef han generalkonsul öfver Pommern och Mecklenburg, men flyttade 1827 till Greifswald, samtidigt med att den af honom ordnade nya ångbåtsrouten förlades till Ystad—Greifswald.

En af hans hufvuduppgifter, då han 1818 fick sitt verksamhetsfält förlagdt till Tyskland, var att för svenska statens räkning ordna de affärer, hvilka Sverige då hade med Preussen, som för Pommerns afträdande skulle betala en summa af 3 1/2 mill. rdr. preuss. i vissa terminer, men som på grund af växande penningnöd hade svårt att fullgöra dessa förbindelser. Fredrik af Lundblad, som till svenska regeringens stora belåtenhet utförde sitt svåra uppdrag, kom härigenom i förbindelse med några af Europas förnämsta bankirhus, Luis & Jencquel i Hamburg, Gebrüder Bencke i Berlin m. fl.

Den stora finansiella gungning, som uppstod i Europa vid och efter 1830 års revolutioner, störtade bland otaliga andra äfven honom, som satt hela sin förmögenhet in på spanska statspapper. Detta skedde icke 1834, som artikelförfattaren uppgifver, utan 1833. Hans öde är för öfrigt icke här platsen att närmare skildra. Han begaf sig dock icke "till Amerika", utan för en kort tid först till Paris och sedan hem till Sverige, till Helsingborg.

Artikelförfattaren säger vidare: "Under Lundblads iråkade ekonomiska obestånd gingo rykten till Tegnér att hans bref till L. voro i fara att komma till offentligheten. I hvad mån dessa rykten voro sanningsenliga eller icke är ej lätt att afgöra." För en verklig kännare af Tegnér's otryckta bref är detta tvärtom mycket lätt att afgöra. Ryktet blef nämligen i bref till honom *strax* kraftigt tillbakavisadt. Först af Fr. af Lundblads sekreterare, Carl Leche,

som af Lundblad fått de inbundna breffen förvar och gifvit sitt ord att framdeles lämna dem till Lundblads äldste son, då en 13 års gosse, såsom en släktens dyrbara helgedom; sedan af Fr. af Lundblads broder, ryttmästare Knut Lundblad i Helsingborg, hos hvilken Lundblad vid den tiden vistades.

Vidare: Carl Leche blef *icke*, såsom artikelförfattaren uppgifver, Fr. af Lundblads efterträdare; härtill utnämndes J. A. Afzelius, som i en i Utrikesdepartementets arkiv förvarad ämbetsskrivelse af den 7 maj 1835 från Greifswald till utrikes statsministern grefve af Wetterstedt redogör just för denna bref- och tryckningshistoria och äfvenledes förklarar den vara en lögnaktig skvallerhistoria.

Fredrik af Lundblads ekonomiska olycka inträffade i slutet af nov. 1833. Brevväxlingen mellan Bolméer och Tegnér fortfor ända in i juni 1843 och ofta med glada och varma hälsningar från "Laura": "Laura förenar sig med mig i uttrycket af de hjärtligaste välönsknin-gar för herr Biskopen" (1837). — "Laura förenar sig med mig i uttrycket af den uppriktigaste tillgifvenhet för herr Biskopen" (23 nov. 1839). — "Laura hälsar vördsamt och hjärtligt till hrr Biskopen," (5 juni 1843), heter det bestämdigt i Bolméers bref. I min ägo finnas afskrifter af *hela Tegnér's brevväxling* med mina fränder, Bolméer och olika medlemmar af familjen Lundblad; något "hatfullt" mot Tegnér å fru Bolméers sida kan ingenstädes spåras.

Hösten eller vintern 1833 var Laura Bolméers sorg för sin broder så djup, att hon, som Bolméer skref till Tegnér, "gråter från morgon till afton och från afton till morgon" (bref af d. 6 dec. 1833). Att hon liksom släkten i öfrigt kände sig sårad öfver att Tegnér genom Leche, som härvidlag var en obehörig person, förskaffat sig låt vara sina egna bref, men dock Fr. af Lundblads tillhörighet — en väns, som aldrig svikit honom, men alltid varit redo att bistå och hjälpa honom i mångahanda saker — häröfver torde ingen förundra sig. Likaledes är det klart, att Fr. af Lundblads fränder skulle känna harm gent emot Leche, som bröt sitt ord, då han i andra händer lämnade den brefskatt, som han lofvat förvara såsom den unge Albert af Lundblads arfvedel.

Af hvad jag anført framgår, att brevväxlingen mellan Bolméer och Tegnér fortgick ännu under många år efter 1833, ända till 1843, då den afbröts dels på grund af gemensamt riksdagsvistande — Laura Bolméer följde med sin man till Stockholm och stod under hela tiden i bästa vänskapsförhållande till Tegnér — dels genom skaldens midt under riksdagen iråkade sinnessjukdom och afresa till vårdanstalten i Sleswig.

Om nu, enligt artikelförfattaren, en uppretad och hatfull kvinna, drifven af en "oförnuftig", "besinninglös", "impulsiv och vanvettig" hämndlystnad, skulle vid tiden af år 1833 hafva förstört hela brevväxlingen mellan sin man och Tegnér, då skulle hon också åt hämndens lågor ha offrat — de bref, som ännu icke voro skrifna, alstren af icke mindre än ett helt decenniums vänskapsutbyte!

Då Laura Bolméer — jag upprepar det — icke vid sin broders olycka 1833, men vid sin mans död 1849 lät elden förinta en också för henne själf dyrbar brefskatt, var detta en handling icke af blossande hämnd, men af aktningsvärd pietet.

CECILIA BÅÅTH-HOLMBERG.

Innan 7 kr. betalas för ett snörlij, bör ifrån Franska snörlijssömmeriet i Stockholm, 1 Norrmalmstorg, 1 tr., dess illustrerade priskurant rekvireras.

alla sorter.
Salamander Enhetspris 15,—
Dam- & Herr-Skodon Lyxutföring 18,—

Toaletflyxen

Fru Ellen Aggerholm

Hvad framstående danska skådespelerskor säga

DETTA ÄMNE är just nu på tapeten här hemma och diskuteras i sällskapskretsarna och mellan kulisserna. Det har därför roat mig att sätta mig i förbindelse med några af den danska hufvudstadens mest uppburna skådespelerskor för att höra hvad de kunde ha att säga i saken.

Med största älskvardhet ha de äfven tillmötesgått min anhållan och här följa nu deras uttalanden.

Jag låter fru Ellen Aggerholm, Det ny Teaters intagande ingenue göra början som den yngsta i laget.

Hon skriver:
"Det går kalla kårar öfgen på mig vid blotta tanken jag själf skulle nödgas betala atertoaletter — i mitt konjag nämligen betingat mig, tören betalar dem.

Jag finner för öfrigt, att det hela taget kastas bort allt ket pengar på toaletter. Men att vi — så väl i Stockholm penhamn — stå maktlösa in-

ver rygpa, att mina te-trakt har att direk-

det på för myc-jag tror, som i Kö-för en re-form i den rikt-ningen, så länge teatrarna i Lon-don, Pa-ris och Berlin utveckla

den vanvettiga toalettprakt, de göra. Om större enkelhet och mindre raffinemang kunde införas vis-à-vis damtoaletter på scenen, tror jag, att det skulle bli till stort gagn för konsten.

Ellen Aggerholm."

Och så öfverlåter jag ordet till en af Dagmar-teaterns duktigaste skådespelerskor, den smidiga och temperamentsfulla fru Clara Wieth, född Rasmussen, som efter att ha tillhört kungliga balet-

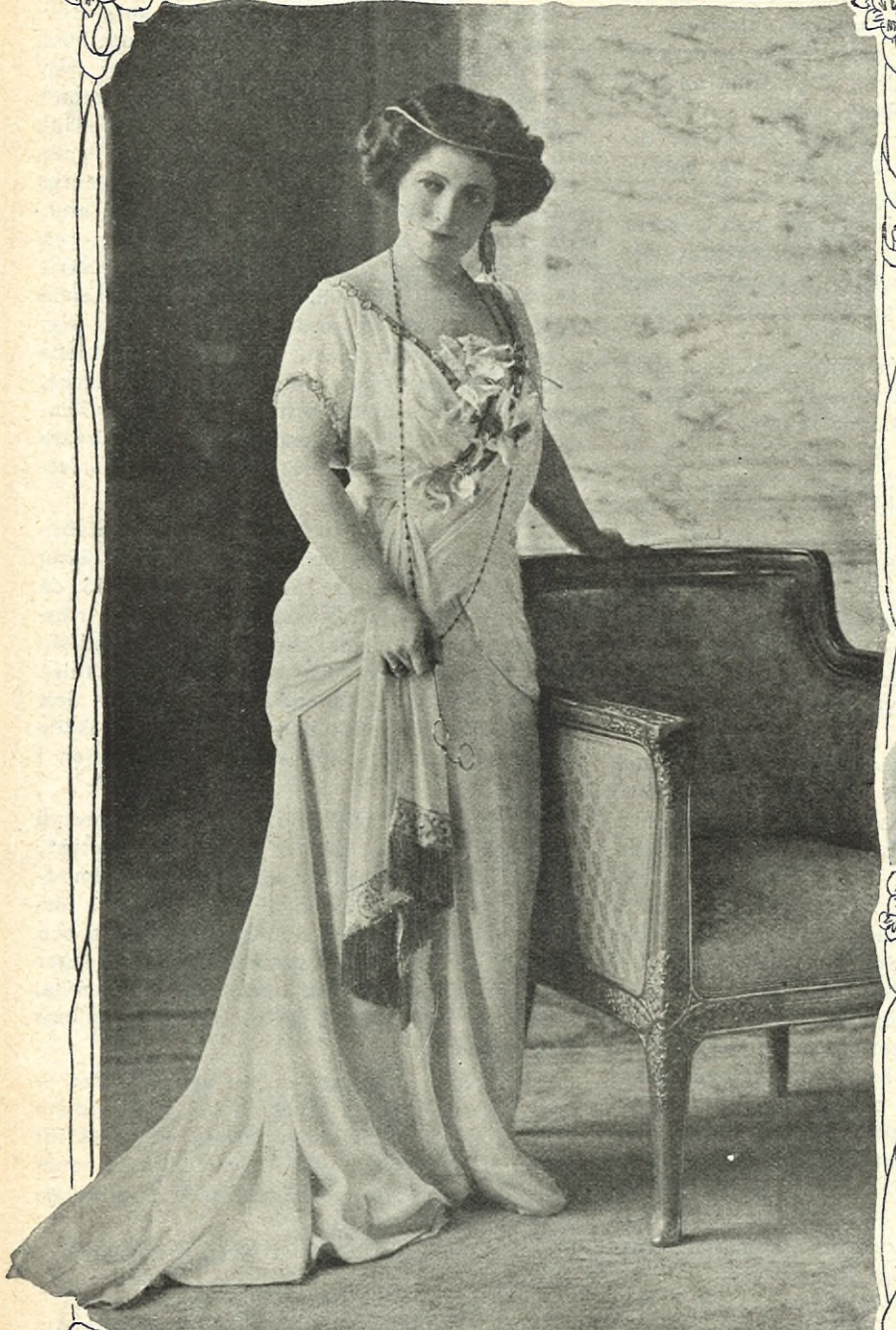
Fru Maja Arehn i "Kungen."

ten debuterade som Tove i Drachmanns "Gurre".

Jag glömmmer henne aldrig som den lilla Edna Mar-rasso i Stellan Ryes "Lögnens ansikten". Hennes lika så energiska som sällsynt intagande spel står ännu friskt och lefvande, i klara färger kvar för mitt minne. Det var fullt jämbördigt med Jo-hannes Poulsens, som spelade Jean Marasso, hennes man, och helt enkelt var storartad, oöfver-träfflig som den fege, inbilske clownen.

Så här lyder fru Wieths svar:

"När ni nu spörjer mig om min mening, vill jag också säga ärligt ifrån.

Fröken Hilda Borgström i "Eroticon."

Fru Betty

på scenen.

Absolut bör den toalettlyx, som nu är på god väg att alldeles ta öfverhand, försvinna — och det så fort som möjligt. Kan man på scenen icke väcka uppseende genom något annat än sin toalett — hvad så? — och kan man det — ja, då behöfver man sannerligen inte heller det slags yttre effektmedel, hvilket egentligen endast i regeln kväfver personligheten. Skall där framställas elegans på scenen — bör det dock i främsta rummet ske genom vidkommande damers egen talang — jag menar, deras förmåga att ge den eleganta damen i hållning och sätt. Man ser ofta, att till och med de praktfullaste toaletter från de dyraste magasinerna icke förmå att framkalla den.

En kvinna med utpräglad personlig smak förstår alltid att med få och enkla me-

Jag vill nu toalettlyx någon ha sitt berätti-

del vara elegant. gerna medge att enstaka gång kan gande — som i de moderna operetterna — men i sådant fall böra de äfven betalas af direktören, som fordrar dem.

Clara Wieth.

En enquête med noter för Idun af Daniel Fallström.

Fru Clara Wieth.

Fru Rosa Grünberg i Grefven af Luxemburg.

Detta var ju ord utan visor, rakt på sak, ärligt ifrånsagdt, men med den bestickande kvinnlighet, som alltid utmärker fru Wieth som konstnärinna.

Nästa svar, som ingick på min fråga, var från Asta Nielsen, hvilken stockholmarna alldeles säkert ännu påminna sig från "De

Ottes" gästspel här på Dramatiska teatern för jämnt fyra år sedan. Nog mins ni statsrådet Mönters ohyggligt fula och degenererade dotter Bera — en geniält gjord scenisk studie — i Esmanns glada lustspel "Alexander den store" och Prudence, den stackars Marguerites påflugna och gement egennyttiga väninna, i "Kameliadamen". Och minns ni dessa två hvarandra så olika typer, har ni också klart för er, hvilken intelligent och rikt begåfvad skådespellerska den ännu unga Asta Nielsen är. Hennes rätta plats vore naturligtvis "det Kongelige", och dit kommer hon nog äfven inom kort. Hon har nu senast

Fru Emma Meissner i "Fränshildafrun"

Nansen.

Fru Harriet Bosse i "Mrs Dot."

gjort stor lycka som mrs Cheweley i "En idealisk äkta man".

Asta Nielsen skrifer skarpt och en smula bittert:

"Vi kvinnor klä oss som bekant för hvarandra, icke för männen. En man kan under gynnsamma omständigheter tycka om oss i en kapp från i fjol eller i en hatt från i höstas. En medsyssler däremot är oförsonlig, och då en teaterpublik består till största delen af kvinnor, gifves de arma skådespelerskorna ingen pardon, hvad toaletten beträffar. De *måste* vara elegant klädda — publiken, pressen, direktionen och personlig fåfånga kräfvä detta enstämigt. Men därmed upphör också enigheten, den som i alla lifvets förhållanden har så svårt vid att komma öfver det pinsamma skär, som heter betalningen.

Som det i regeln går, läggs denna på den svagare parten, nämligen den unga framåtgående konstnärinnan. Och på så sätt kommer hon att lefva i en hopplös själfmotsägelse, i det hon går och hoppas på och drömmer om att få roller, hvilket är hennes existens, samtidigt med att hon skälver och bäfvar för att få dem, emedan de betyda ruin för henne — eller att det i bästa fall åtminstone slås några oläkliga sår i hennes icke allt för feta gage.

Och fordringarna stiga oupphörligen. I många tidningar användas tiil exempel långt flera rader för anmälningen af en skådespelerskas garderob än för kritiken öfver hennes spel. Till gagn för vår inhemska scenkonst få vi väl äfven inom kort hit införd den från utlandet kända konstnärstypen: den unga damen, som har lust att spela komedi och som äfven får det, men endast därför, att hon är nog ekonomiskt välsituerad att kunna visa sig i flotta kostymer. Eller vill man måhända söka att införa de kända franska teaterförhållanden, då en vacker skådespelerska, utan talang, utan förmögenhet och utan gage, har råd till att kläda sig furstligt och ändå hålla sig med automobil —

Nej, naturligtvis böra teaterdirektörerna själfva anskaffa och betala de kostymer, som skola användas på deras scener, annars slutar det med att utvecklingen leder till samma förhatliga tillstånd som i Paris — åtminstone för de lägst aflönade teaterdamernas vidkommande.

I hvart fall: i en diskussion, där det blifvit fastslaget, att med de aflöningar och de toalettförpliktelser de unga skådespelerskorna nu ha, kunna direktörerna icke begära att de skola vara respektabla kvinnor, har svaret också blifvit öppet och ärligt gifvet: det begär man, vid gud, inte heller!

Det ser alltså ut, som den dramatiska konsten skulle gå en lysande framtid till mötes, tack vare den nuvarande ordningen, att skådespelerskorna själfva betala sina toaletter.

Asta Nielsen."

Det är en äkta kvinnlig och konstnärlig harm, som talar ur dessa hånfullt piskande ord. Asta Nielsen skrader dem icke, hänsynslöst blottar hon kräftsåren inom yrket, och hon gör det med den rätt, som sanningskärleken och den öfverlägsna intelligensen skänka.

För våra förhållanden är målningen hållen kanske litet för mycket i svart, men att den inom vår teatervärld icke alldeles saknar sitt motstycke är väl tämligen säkert.

Och så till sist fru Betty Nansens glänsande inlägg i den så mycket dryftade frågan.

Jag behöfver ju för svensk publik icke pre-

FRÜKEN ASTA NIELSEN.

sentera denna Köbenhavns uppburna skådespelerska. Stockholm har ju äfven både på Svenska och Dramatiska teatern haft rika tillfällen att njuta af hennes briljanta konst, en konst som gifvit oss två så sällspordt själfulla skapelser som Agnete och Tora Parsberg. Och som fru Betty Nansen just är den, som på Köbenhavnska scener med sådan framgång varit den eleganta kvinnan, världsdamen, kan det ju vara i hög grad intressant att höra hennes mening om toalettyxan på scenen, synnerligast som hon ju, som man nu vet af "*Kvindehjerter*", har en ingalunda vanlig förmåga att ge medryckande lif och stilistisk glans åt sin framställning.

Hennes uttalande följer med diplomatisk noggrannhet återgifvet här nedan:

"Ni spörjer, hvad jag menar om den toalettyx, som under de senaste åren tagit allt mer och mer öfverhand vid våra teatrar.

Jag tycker den är enfaldig. Och i många fall skadlig både för skådespelerskorna och för det stycke, i hvilket de uppträda.

En kostym *kan* understödja en skådespelare, om den är vald med urskiljning och säker känsla för hvad rollen kräfvä. Men nu för tiden lefva vi — i hvarje fall här i landet — i den öfverdrifna maskeringens och de af garnityr öfverlastade klänningarnas tecken. Det är bruket nu, att en skådespelare, för att karaktärisera en roll, använder en hel färglada till sitt ansikte. En enstaka konstnär har till och med skapat sig en specialitet i kroppsliten. Hans figurer äro omväxlande halta, skelögda, puckerlyggiga, styfbenta, snedaxlade, enögda, lama eller — i bästa fall — ljuft apoplektiska. Han har så småningom fört fram ett helt hospital.

Hvad toaletterna beträffa, kommer det i de flesta fall att skada en skådespelerska att vara särskildt extravagant klädd på scenen. Man

ser på klänningen och glömmer alldeles konstnärinnan — hvilket naturligtvis understundom *kan* ha sitt goda med sig.

Låt oss, som känna vårt eget värde, och för hvilka scenisk framställning är något annat än kroppsutställning, kläda oss efter vår smak och vår börs och — när rollen icke uttryckligt fordrar det — så litet uppseendeväckande som möjligt.

Jag menar nu inte, att vi skola gå i säck och aska. Jag menar bara att en skådespelerska på scenen skall vara klädd som en dam är det. Man känner instinktmässigt: hon är "väl klädd", men det skulle aldrig falla någon in att gå igenom hennes toalett i detalj.

Hvar och en — som har erfarit det — vet hvilken fasa det är att tvingas att bry sin hjärna med "hvad man skall ha på sig", samtidigt med att man är fullt upptagen af ett allvarligt arbete.

Jag vill nu alls inte tala om det förödmjukande och tröttande hufvudbryet att komponera något, som inte precis tvingar en alldeles till tiggarestafven. Jag finner ingenting så nedstämmande som dessa praktroller, om hvilka man vet, att de kommit till under den allra pinsammaste uträkning och mest bönfällande vädjan till skraddaren, att han inte måtte bli *allt för dyr*.

Med ett bredt danskt ord: lad oss icke skabe os! Vi lefva i ett litet land under små förhållanden. Vi gå litet sämre klädda än en fransk landsortsdam, låt oss inte inbilla oss, att vi bli parisiskor för det en dansk eller svensk skraddare "créerer" en toalett åt oss efter en fransk modejournal.

Låt oss spela god komedi och öfverlåta toalettprakten åt dem, som Tora Parsberg nämner: de som äta, sofva och hålla utställning med sig själfva.

Er tillgifna
Betty Nansen."

Kasta vi nu en liten återblick på hvad de danska skådespelerskorna sagt oss, finna vi, att i *ett* fall äro de alla af samma åsikt: att toalettyxan måste — om icke helt försvinna — så *åtminstone skarpt begränsas*. Och det är äfven min mening. Toalettyxan har blifvit ett oting, den inkräktar på konsten, den ger oss luftiga spetsar, skimrande paljetter, siden i stället för eld och lif. Hur ofta säger man icke: det är ett toalettstycke, en damskrädderutställning. Hvad har detta med dramatisk konst att skaffa? Och vilja direktörerna nu absolut ha denna lyx, må de då själfva betala fiolerna. Åtminstone är det icke för mycket, om de aktriser, i hvilka kassa toalettpengarna slå de djupaste hålen, betinga sig ett vederlag. Någoting sådant fanns vid den gamla Dramatiska teatern i de s. k. "toalettpengarna", och det tycks vara ännu behöfligare, att det finns vid våra dagars — hvad toaletter beträffa — verkligt förbluffande hufvudstadsscener.

Och för öfrigt tror jag, att Betty Nansens ord äfven gälla damernas toalettyx i allmänhet. Ni kan godt rista dem in i ert minne, min nådiga. Kom i håg: ni blir inte parisiska, för det en svensk skraddare "skapat" en toalett åt er efter sista franska modejournal!"

Nej, därtill fordras något annat: *medfödd gratie och intet sjäperi, men eld och kvickhet* — det samma som borde lysa i flammande, manande skrift öfver prosceniet på våra svenska teatrar.

DANIEL FALLSTRÖM.

LÄS!

Några äldre årgångar realiseras till betydligt nedsatta priser och erbjudas för dem, som fört ej äga desamma, en billig, omväxlande och lärorik lektyr. Mot insändande af nedannämnda belopp till *Expeditionen af Idun, Stockholm*, erhålles inom Sverige *portofritt*.

Idun 1892 2: —
Idun 1893 (nr 1 felas) 2: —
Idun 1895 (utan julnummer) 2: —
Idun 1903 (med julnumret) 4: —
Idun 1904 (med julnumret) 5: —
Idun 1905 (med julnumret, nr 28 felas) 5: —

Idun 1906 (utan julnummer, nr 25 o. 52 felas) 5: 50
Idun 1907 (med julnumret) 6: —
Idun julnummer 1894 0: 20
Idun julnummer 1898 0: 20
Idun julnummer 1905 0: 50
Barngarderoben 1903, komplett 2: —

LÄS!

I den kulörta barockens tecken.

ISAAC GRÜNEVALD: KAMRATER.

pet noblaste som kunde tänkas i fråga om färger och linjer, då högsommarljusets kristallklarhet ger hvarje valör dess högsta och finaste klang. Hvilket kolossalt misstag! Nej, så här ser det ut, säger konstnären och rör ihop en sillsallat af rödt, grönt, gult och blått, som flyter i hvartannat liksom afloppsvattnet från ett färgeri, då det strömmar ut i rännstenarne. Och så midt i alltsammans några färgsmockor,

HVAD SKALL nu hända? Skola våra tafvelgalleriers skatter förklarar vara bosch och skräp, skola Carl Larsson, Zorn, Liljefors och alla andra 80- och 90-talister nödgas byta yrke för att kunna lefva, sedan "De unga" med pariserluften i kläderna och pariserjargongen på tungan kommit hem och skrattat ut vår småborgerliga konstuppfattning med sina "djärfva" färgjonglerier? Ho vet! Naturen tycks i alla händelser ha blifvit åtskilliga af dessa våra nyaste konstnärer för underordnad. Här gingo vi till exempel i vår enfald och inbillade oss, att ett sådant landskap som Torne Träsk, inramadt af fjäll, var något af

tyckas "De unga" åtminstone icke hylla rasförädlingens princip. Modellstudien af den nakna hjulbenta kvinnan med pösande höfter och hopklämd öfverkropp, hvilket antyder att hon måtte framlefvat det mesta af sin blomstrande ungdom i en upp- och nedvänd strut, uppmuntrar icke till kvinnodyrkan. Och den småll-feta ungdom, som benämnes "Flicka från Tekniska skolan" och som att döma af det resignerade ansiktsuttrycket tycks ha beslutat sig för en bantingskur, kommer sannolikt ej att inspirera någon Petrarca till en odödlig sonettcykel.

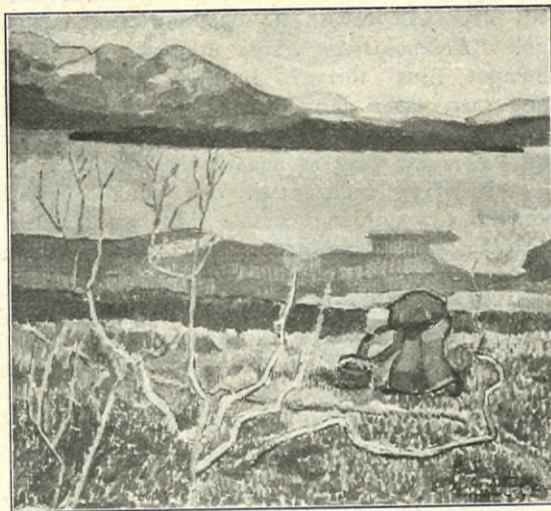
Det skämtsamma i ett sådant konstverk som "Familjen

EINAR NERMAN: FAMILJEN N.

N." kan man naturligtvis uppskatta, om man tar litet god vilja till hjälp, men det naiva uttryckssättet är ej omedelbart nog och dessutom är den påtagliga Aroseniusimitationen beklämmande. Snillen kunna på sin höjd parodieras, men att härma dem blir alltid en onyttig, för att ej säga förkastlig gärning.

Nu måste rättvisligen erkännas, att vid sidan af denna "ungsvenska" konst, inspirerad af det

LEANDER ENGSTRÖM: BÄRPLOCKERSKA VID TORNE TRÄSK.

franska Matisseriet, ha "De unga" bland sig flere löftesrika talanger, som ej försvurit sig till den nya riktningen på nåd och onåd, utan våga tro att måleri fortfarande är skönhet och jämvikt, teckning och färg i oupplöslig förening — och man hoppas helst att de skola segra öfver färgdeliranternas betänkliga försök att skapa en "ny" konstrikning här hemma.

franska Matisseriet, ha "De unga" bland sig flere löftesrika talanger, som ej försvurit sig till den nya riktningen på nåd och onåd, utan våga tro att måleri fortfarande är skönhet och jämvikt, teckning och färg i oupplöslig förening — och man hoppas helst att de skola segra öfver färgdeliranternas betänkliga försök att skapa en "ny" konstrikning här hemma.

E. NERMAN: FLICKA FRÅN TEKN. SKOLAN.

TOR BJURSTRÖM: UNG FLICKA.

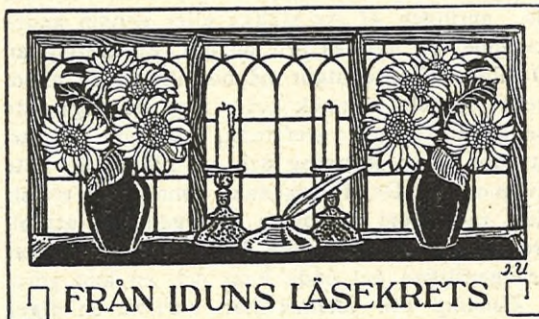
Fru + eller —.

SÅ LYDER en fråga i Idun af "Pax", och jag matematiskt behandlar den strax. — En fru plus en man eller minus en man blir rasande skillnad i *facit* minsann. —

Om endast man tänker på bibelens ord: "de två vardas ett" på vår syndiga jord, att skriva ett minus är rättaste sätt, ty ett ifrån två blir onekligen ett. —

Om hon står på rest och utan nå'n kassa, då tycker jag nog att *addera* kan passa. han blir ju för henne då ändå ett plus. O, *Elfva* Resteria Petterson+Huss!

Men om till exempel det nu skulle vara så otroligt galet, att hon, lilla Klara, som flicka har tillnamnet *Tolf*, och så se'n

hon viger sig samman med räntmästar *Ehn*, och då man *summerar* tillhoppa de namn, så bådas ej lycka i äktenskapshamn, ty *tretton* af gammalt är olyckans tal, nej, *tretton* blir ej kontrahenternas val. Fru *Tolf* och herr *Ehn* nog besluta sig själfva att taga sitt minus och nöjas med *elfva*. —

Men kanske med *gånge* det kunde gå an att *två* så förena till hustru och man, för nativiteten man hoppas och tror att lyckan blir god och *produkten* blir stor. —

För *divisions*-tecknet man fog också har, ty allt skall ju *delas*. — Ack, lyckliga par! Är kärlekens blomma blott frisk uti roten, betyder det *minus*, om liten blir *kvoten*. —

Är hustrun till äfventyrs endast en fjolla och mannen så kanske desslikes en nolla, ett *likhetens* tecken passar då bra att mellan de båda *faktorerna* ha. —

Men strecket, som står mellan talen i *bråk*, nog allra bäst passar för mången, ty — tråk blir *summa summarum* af lifvet. — Gunå's, af lyckan ju endast en *bråkdel* består.

EVELINA IHRE.

Uppgif lifvidd (under armarne), midjevidd och kjollängd erhåller Ni till Eder figur fullt tillförlitliga, moderna och eleganta

Pappersmönster.

Erhållas omgående till nedanstående pris inom Sverige: Bluslif 40 öre, Kjölsmönster utan släp 50 öre, Prinsessklädning 75 öre, Reformdräkt 75 öre, Barndräktmönster 50 öre, Kragmönster (Pellerin) 50 öre, Kappmönster 60 öre, Nationaldräktmönster 1 kr. Mönster kunna äfven beställas efter andra än våra modeller. Beställning skall då åtföljas af den modell som önskas. Priset är då dubbelt mot det vanliga.

Expedieras portofritt inom Sverige om rekvisition åtföljd af likvid insändes till

Norrandsgatan 16, Stockholm,
Mönsteraffären "Chic".

SPALTEN OM BÖCKERNA

IDUNS BOKLISTA upptar hädanefter titlarna på samtliga insända nyttkomna böcker. De arbeten, som dessutom önskas granskade af våra fackanmälare (för skönlitteratur fröken Gertrud Almqvist m. fl., för ungdomslitteratur seminarieadjunkten Marie Louise Gagner), böra tillställas redaktionen i tvenne exemplar.

DE FLESTA af oss kvinnor ha, förmodar jag, under de sista tio à femton åren fått i tal och skrift så fullständigt reda på, hurdana vi äro och hurdana vi böra vara, de båda begreppen sammanfalla för öfrigt som bekant, att vi finna en fortsatt upplysning öfverflödigt. Rosa Mayreders bok *Zur kritik der Weiblichkeit* har emellertid starka förutsättningar att hos de icke redan öfvermätta eller doktrinära väcka en önskan att på nytt taga upp frågan till behandling. Den svenska upplagens titel: *Kvinnlighet, manlighet och mänsklighet* anger för öfrigt, att boken kan ha något att säga äfven åt dem, som redan fått sitt kvinnoideal ohjälpligt fixerad.

Rosa Mayreder har den uppfriskande djärfheten att anse kvinnan såväl som mannen som främst och högst människor och att påstå att hvarken manlighet eller kvinnlighet i deras primitiva form längre skola tillföra utvecklingen några nya värden.

Den primitiva manligheten med dess kännetecken, den fysiska maktinstinkten, är redan utdömd af kulturen på alla andra områden än det rent erotiska, och på detta område ger den upphof åt en typ, som författarinnan kallar "den despotiske erotikern" och som inte längre tillfredsställer de utvecklade kvinnorna.

Den primitiva kvinnligheten, som kännetecknas af passivitet och underkastelsebehof, har i alla tider förutbestämt kvinnan icke mindre till prostitutionen än till den äktenskapliga pliktuppfyllelsen, och dess värde torde åtminstone ur den synpunkten vara tvifvelaktigt.

De differentierade formerna af manlighet och kvinnlighet, som danats af kulturförloppet, ha tillkommit genom syntes af manliga och kvinnliga element. De primitiva värdena ha utväxlats med nya andliga, hvilkas tyngdpunkt ligger utanför könets gränser och hvilkas eftersträfvande är den kvinnliga psyken lika litet förmenad som den manliga, ehuru kvinnans utvecklingsväg är mödosammare, då hennes primitiva könskaraktär i motsats till mannens är henne ett hinder.

Det är de syntetiska människorna, som skola blifva de nya landvinningarna på det erotiska som på alla andra lifsområden. Den syntetiska människan är i första rummet individualitet, i andra rummet släktvarelse. Hos det motsatta könet drages hon ej främst till den henne kompletterande könsligheten, utan till den individualitet, som utfyller hennes egen. Men det är dock just för henne, som också "könsligheten kan vara ett medel att fatta lifvets innersta, dess mest smärtfyllda lidande och dess mest berusande salighet, dess fruktansvärdaste afgrund och dess härligast strålande höjd."

Rosa Mayreders bok hör helt säkert till de tecken, som bli emotsagda. I sitt företal säger hon själf, att hon icke väntar sig att öfvertyga motståndare. Hon talar endast till sina egna. Den naturliga följden blir, att de andra skola missförstå henne. Så har också redan skett. Hon har beskyllts, naturligtvis i främsta rummet af dem, som aldrig gifvit sig tid att grundligt studera hennes bok, för att verka för "afkoning" och att ej tillräckligt varmt uppskatta moderlighetens storhet. Den primitiva manlig-

heten har höjt ramaskri bland annat i den svenska Socialdemokraten.

Oron har utan tvifvel ett visst berättigande, ehuru inte på den åsyftade punkten. En uppfattning, som ger de högst utvecklade individualiteterna rätt gent emot genomsnittstypen, kan inte af denna hälsas med glädje, men därmed ändras inte det förhållandet, att det i alla tider varit de få, ofta af sin samtid missförstådda, som riktat utvecklingens gång också för den kompakta majoriteten.

Var det verkligen af behovet påkalladt, att till svenskan öfverflytta den anonyma danska bok "*Kvinnohjärtan*", som utkommit på aktieförlaget Ljus' förlag? Det kan ju tyckas så, när man läser den danska pressens enhälliga loford. Alla auktoriteter förena sig om att här föreligger ett verk af enastående intresse.

Visserligen medger en och annan, att ur konstnärlig synpunkt kunde åtskilliga anmärkningar vara berättigade, men säger Herman Bang: "Bogen er lærerig for enhver mand fordi den handler om kvinnehjertet, om hint ubekendte, rige, hvorom mændene fabler saa meget — og slet intet vide." Tänk, Herman Bang har inte förut vetat någonting alls om kvinnohjärtat. Då får jag för hans räkning beklaga, att jag inte tror, att han vet så synnerligen mycket mera nu eller att han någonsin får veta det.

Man får nämligen aldrig veta mera om andras hjärtan än hvad man från begynnelsen haft anlag för att veta, därför att det var i släkt med en själf.

Om "*Kvinnohjärtan*" af männen i allmänhet anses som en ny uppenbarelsebok angående kvinnonaturen, så tviflar jag på att den blir uppfattad sålunda af andra än kvinnor utrustade med en mycket primitiv kvinnlighet. De individuellt differentierade kvinnorna veta, att deras inre inte finns kartlagdt i någon sorts ny uppslagsbok, och att de lika ofta finna sig i andlig släktskap med en person af motsatt kön som med en af sitt eget.

Om en kvinna, som kallar sig grefvinna Demidehof, talar om sina "sex dussin älskare" och dessemellan i stunder af leda säger: "Jag är så förgiftad och förpestad, att jag borde slungas ut på närmaste gödselstack," så veta de, antingen af sig själfva eller genom andra kvinnor, på hvilkas ord de lita, att grefvinnan Demidehof inte utgör någon tillförlitlig exponent för hela kvinnokönet. Men de säga inte heller till sagda grefvinna, som hon befarar, att hon talar osanning och att sådana äro inte kvinnorna. De tillerkänna henne helt enkelt den rätt, som de fordra för egen del, att bli trodd, då hon gör reda för sig själf, och det är egentligen det enda hvar och en kan göra.

Henning von Melsted har skrivit en diger bok *Juristerna*, som för ovanlighetens skull knappt innehåller en sida erotik. Jag svärmar hvarken för "Milla" eller "Damen utan nåd" och läser sociala romaner med oblandadt nöje, men jag måste erkänna, att det förefaller mig, som om herr von Melsted vore mera inspirerad af sitt ämne, när det gäller kärleken.

Idealet för konstverket att vara ett stycke verklighet, sedt genom ett temperament, ställer stora kraf på konstnären, då han tagit till sin

uppgift att skriva nära 400 sidor kritik öfver samhällsörättvisor. Om temperamentet till äfventyrs inte räcker till, förfaller han till något, som liknar ett samvetsgrant och utförligt referat af en ilsken reporter. Det vore emellertid orättvist att säga, att "*Juristerna*" i sin helhet gör det intrycket; det finns delar i boken, som afgjort höja sig öfver referentstilen.

Om de missförhållanden, som herr von Melsted skildrar, existera i verkligheten, gläder det mig att de bli bragta i ljuset, men jag kan med bästa vilja inte röras till tårar öfver framställningen af Långholmsfångarna som martyrer, därför att det kunde bli eldsvåda på Långholmen och därför att fångarna då kunde bli innebrända. Då skulle jag ungefär lika gärna kunna börja att lamentera öfver de möjliga följderna af en eldsolycka i det hus, där jag bor 5 trappor upp.

Herr von Melsteds rörelse ökas för öfrigt tydligen af tanken, att han själf under gynnammaste förhållanden skulle kunna uppträda som martyrens anförare under sjungande af den nya "hednapsalmen" Internationalen.

Algot Ruhes novellbok *Virflar* föranleder osökt en jämförelse med Maupassants "*Contes*". Herr Ruhe ursäktar nog, om sammanställningen med en mästare, som han helt säkert själf beundrar, inte blir uteslutande till hans förmån. Den franska elegansen är hos Algot Ruhe afsevärdt modifierad. Galghumorn, skulle jag vilja säga, är i båda fallen lika kraftig, likaså medkänslan för allt lidande. Skillnaden är endast, att Algot Ruhe i olikhet mot Maupassant inte håller sig fullkomligt fri från klass-sympatier. Något af hans sprudlande och uppfriskande illfundighet har tydligen sin rot i hans sociala indignation. Herr Ruhe har utom novellerna skänkt oss en roman *Den förbjudna frukten*, om hvilken jag ej känner mig föranlåten att uttala mig. Den handlar om olika metoder för fosterfördrifning. Det förefaller mig mera lämpligt, att de, som önska upplysning i frågan, vända sig till facklitteraturen.

Frida Stéenhoff har i en broschyr *Teatern och lifvet*, serien Fria Ord II, gifvit sitt program för den närmaste framtidens teater: väckande af det sociala samvetet. Som *Harold Gote* i skådespelet *Den smala vägen* fullföljer hon själf sitt program, i det hon förfäktar de "oäkta" barnens arfsrätt. Den som utan förutfattade meningar läser Harold Gotes bok, torde inte kunna undgå att känna sig påverkad i riktning af författarinnans åsikter.

"Den smala vägen" tyckes mig vara det säkrast byggda bland dem af hennes skådespel jag läst.

Replikerna innehålla här och där vändningar, som väl inte komma att glida fullt naturligt och osökt från scenen, men skådespelet är anmärkningsvärdt fritt från de naiva öfverord, som inte varit uteslutna från författarinnans föregående alstring.

GERTRUD ALMQVIST.

Hygieniska ströftåg (Ny följd); valda stycken ur hygien och enskild hälsovård af *Henrik Berg*, lyder titeln på en ståtlig volym, som den kände läkaren och populäre utgifvaren af "*Hälsövännan*" i dagarne utsändt från Puritas förlag. Det lider intet tvifvel, att dessa friska och medryckande kåserier af en varm människovän och erfaren hygieniker från så aktuella områden som "Bacillskräcken", "Dietfrågan och vegetarismen", "Barnavård", "Hygieniska råd till tobaksförbrukare och tobaksfiender" m. fl. komma att finna talrika och tacksamma läsare. Ett är visst — man har aldrig tråkigt i dr Bergs sällskap, och äfven om man i mer än en punkt kan känna sig hågad att opponera mot hans starkt personliga uttalanden, är detta en-

Wahlström & Widstrands förlag:

Trotsare och långtare; dikter af *Amalia Björck.* — Kvinnlighet, manlighet och mänsklighet; essayer af *Rosa Mayreder.* — Virvlar. Tolf konster och komedier af *Algot Ruhe.* — Den smala vägen: skådespel i 3 akter af *Harold Gote.*

Fr. Skoglund's förlag:

Paul Beck, detektiven; af *Mc Donnell Bodkin.* 2 saml.

Hugo Gebers förlag:

Vid skilljevägen; roman af *Henry Bordeaux.* Öfvers. af *Ernst Lundquist.* — Guldgräfvare o. andra kurrar; af *Eric Hullman.* — Lif och rörelse; berättelser af *Rudyard Kipling.* — Längs gamla vägen; bygdebitar o. småbrukarhistorier af Adalbert.

Kommanditbol. Chelius:

Religionshistoriska folkböcker: Häft. 17. Kristendomens förberedelse genom den grekiska filosofien, af prof. *O. Pfleiderer.* — Häft. 18. Frälsarens övernaturliga börd; af pastor *E. Petersen.*

Holmquists Boktryckeris förlag:

Den förbudna frukten; af *Algot Ruhe.* — Familjelucka; af *Leo Tolstoy.*

Frölén & Comp.:

Sveriges Kommunallagar; handbok för hvar man, med statsbidrag utgifven af dr *Konrad Hagman.*

Efterskörd

på Insamlingen för de nödlidande.

Sedan *Idun* i nr 6 förklarade insamlingen för de nödlidande avslutad, ha en del mindre belopp inkommit, hvilka vi i dag redovisa.

Från såväl slumsystrarna som diakonissorna meddelas oss, att om än nöden är mindre är den dock icke helt slut. Kölden är nu en fiende mindre, men hunger och resterande hyresbelopp kvarstå alljämt och äro nog så bittert kända hos de arbetlösa.

Vi bedja *Iduns* läsare att, hvar i sin stad, minnas diakonissorna och slumsystrarna. Hvad Stockholm angår är Hagalund, arbetarstaden, för närvarande ett enda skriande rop på hjälp.

Transport från senaste redovisning	9,730: 90.
Sjukhjälpsföreningen Norden, Winnipeg, genom J. Lundvall	135: 22
I. Tavon	10: —
M. M.	2: —
L. L.	—: 50
A. E. A.	3: —
Onämnd	20: —
Siri Anderson f. Fröding	48: 33
Ragnhild och Karin Staël, Java	25: —
Summa	9,974: 95

ligt vår mening långt ifrån något fel. Litet uppryckning och omruskning — om också en smula hårdhänt — ur den allmänna vaneslöheten skadar ingalunda, och den verkställes alltid med godt humör och en oförtydlig och medryckande nitälskan för vårt folks andliga och kroppsliga hälsa.

Iduns boklista.

Albert Bonniers förlag:

Juristerna, roman af *Henning von Melsted.* — Psalmernas bok, betraktelser och omdiktningar af *Erik Brogren.* — Cecilia Vasa; historisk roman af *Elisabeth Kuylenstierna-Wenster.* — Våra äldsta konungasagor och deras källor; af *Gustaf Cederschiöld.* —

Bokförl. A. B. Puritas:

Hygieniska ströftåg; ny följd af *Henrik Berg.* —

Åhlen & Åkerlunds förlag:

Scouting for Boys; af generallöjtnant *Baden-Powell.* I svensk öfvers. af kapten *Ebbe Lieberath.* —

A. B. Ljus' förlag:

Kvinnohjärtan, en brevväxling; öfvers. från danskan. — Herodes och Marianne; sorgespel i 5 akter af *Chr. Fr. Hebbel.* Öfvers. af *Ruben G:son Berg.* —

TILL FRUKOST

hvarje dag bör Ni äta

HAFREGRYN - HAFREMJÖL

och Ni grundlägger därmed Eder hälsa. *Specialegenskaper:* Genom den gulaktiga, mineralrika proteinhinnan: närmande, dryga, fin smak. — Tillverkas under läkarekontroll. —

KÖKSALMANACK

Redigerad af

ELISABETH ÖSTMAN.

Inneh. af Elisabeth Östmans Husmoderskurs i Stockholm.

FÖRSLAG TILL MATORDNING FÖR VECKAN 17—23 APRIL 1910.

SÖNDAG. Frukost: Smörgåsbord; lefverpasted; ägg; mjölk; kaffe eller te med giffar. Middag: Nässekål med förlorade ägg; stekt kalkon med legymer och salader; gräddkaka med korsbärskompott.

MÅNDAG. Frukost: Smörgåsbord; fågelstufning i snäckor (rester från söndag); mjölk; kaffe eller te. Middag: Stekt kalfbog med brynt potatis och ärter; saftkräm med mandarin.

TISDAG. Frukost: Smörgåsbord; hachis på kalv (rester från måndag) med förlorade ägg; mjölk; kaffe eller te. Middag: Kokt torsk med senapsås och potatis; hafresoppa med hallonsylt.

ONSDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafregrynsgrot med mjölk; stekt sill med potatis; kaffe eller te. Middag: Bräckt skinka med ris; soppa på aprikoser.

TORSdag. Frukost: Smörgåsbord; bräckkorf med stekt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Brynt hvitkålssoppa med frikadeller; syltpannkaka.

FREDAG. Frukost: Smörgåsbord; hafrejölsvälling; falsk matjessill med nykokt potatis; mjölk; kaffe eller te. Middag: Oxrulader med potatis; krusbärskräm med grädda.

LÖRDAG. Frukost: Smörgåsbord; plättar med sylt; mjölk; kaffe eller te. Middag: Laxpudding med äggstanning; stänkävälling.

RECEPT:

Lefverpasted (f. 10 pers.) 3 hg. kalllefver, 55 gr. kalkkött, 55 gr. späck eller 1 liten burk tryffel, 2 ägg, 1/4 dcl. grädda, 1/2 dcl. stötta skorpor, 3 tsk. ansjovissås, 1/2 msk. salt, 1/4 tsk. hvitpeppar, 1 knifsudd muskot, 1 tsk. socker, 1/4 tsk. stötta nejlkor.

Till formen: 1 1/2 hg. späck. Beredning: Lefvern sköljes och får ligga i vatten 1/4 tim. De stötta skorpona läggas i grädden uppvispad med äggen och få stå ett svälla. Köttet skäres i bitar, levern torkas och drives tillika med köttet 4 ggr. genom köttkvarnen, stötes därefter i stenmor-

tel med trästöt och passerar genom sikt. Späcket eller tryffeln skäres i fina tärningar. Skorpblandningen nedröres teskedsvi i färsen, hvarefter späcket och tryffeln nedröras tillika med ansjovissåsen och kryddorna. En bleckform beklädes med tunnt skurna späcksriffar, färsen lägges däri och får koka med tätt slutet lock omkr. 2 tim. i vattenbad. Pasteten uppstjälpes efter 1/2 tim., skäres då den kallnat, i tunna skifvor och serveras till smörgåsbordet.

Stekt kalkon (f. 10 pers.) 1 stor kalkon, 1/2 citron, 1 msk. salt, 1 kg. späck, 2 msk. smör, 1 1/2 lit. buljong.

Till fyllning: 1 lit. färska äpplen, 3 kg. katrinplommon. Sås: 1 1/2 msk. smör, 4 msk. mjöl, köttsky, 2 dcl. tjock grädda, salt, hvitpeppar, (socker).

Beredning: Kalkonen plockas och svedes öfver sprit- eller gaslåga samt putsas väl. Den uppskåres och inälvorna tagas ur, fötterna skäras af vid knäleden, hals och vingar huggas af. Muskelnagen uppskåres och sköljes väl tillika med hjärtat och levern. Kalkonen tvättas väl in- och utvändigt med ljunt vatten, hvarefter den torkas och gnides invändigt med citron. Äpplena skalas och skäras i klyfter, katrinplommonen kokas mjuka i litet vatten. Frukten fylles i kalkonen, som därefter sys igen. Den uppsättes och beströes med fint salt, och lägges på bröstet med tunnt skurna späcksriffar, hvilka fastbindas med segelgarn, förut doppadt i hett vatten. Smöret brynes i en långpanna, kalkonen lägges med bröstet upp, muskelnagen, hjärtat och levern lägges likaledes i pannan och insätts i ugnen att få vacker ljusbrun färg. Den spädes sedan med kokande buljong och öses ofta under stekningen, hvartill åtgår omkr. 3 tim. När kalkonen fått en vacker brun färg, lägges ett tjockt papper, smordt med smör, öfver, för att den ej skall få för stark färg. Kalkonen skäres och garneras med grönsalad och brynt potatis. Köttskyn silas och skummas noga, smör och mjöl sammanfråsas, köttskyn tillsättes litet i sänder, hvarefter såsen får koka 10 min., den tjocka grädden tillsättes och såsen får ett uppkok samt afsmakas.

Stekt kalfbog (f. 6 pers.) 2 kg. kalfbog, 1/2 msk. salt, 1/2 tsk. hvitpeppar, 6 färska äpplen eller 1 kg. ringäpplen, 3 msk. smör (60 gr.), 3/4 lit. kokande vatten eller buljong. Sås: 1 msk. smör, 2 msk. mjöl, köttsky, 1 dcl. tunn grädda.

Beredning: Kalfbogen tvättas med en duk, doppad i hett vatten, hugges i två lika stora delar, hvilka gnidas in med salt och hvitpeppar. Äpplena sköljas väl i ljunt vatten och läggas mellan köttet, som ombindes med ett snöre, förut doppadt i hett vatten. Smöret brynes i en långpanna, köttet lägges i och brynes på alla sidor, hvarefter det öses öfver och spädes med kokande vatten eller buljong hvar tionde minut. Till stekningen åtgår 2 tim. Kalfbogen skäres i tunna skifvor, som uppläggs på varmt serveringsfat och garneras med äpplen och persilja. Köttskyn silas och skummas och såsen beredes på vanligt sätt.

Saftkräm med mandarin (f. 6 pers.) 75 gr. mandarin, 4 kkp. vatten, 3 kkp. söt saft, skal och saft af 1/2 citron.

Beredning: Mandaminet utröres

Svart och Hvitt

säsongs stora modenyhet!

Skjortblus

af veckad. med plissé Kr. **13.50**

svart o. hvit utan " " **12.50**

rutig taft utan " " **12.50**

Skjortblus

af veckad taft, alla färger Kr. **12.50**

Underkjol

af mercericerad satin, plisserad volang, alla färger Kr. **7.75**

Linnedräkt

kofta och kjol, kof-tan 80 cm. utan Kr. **23.00**

utan " " **22.00**

lång **25.00**

kofta och kjol, kof-tan 100 cm. utan Kr. **24.00**

utan " " **24.00**

lång **25.00**

A.-B. Nordiska Kompaniet,

Stureplan, Stockholm.

med 1 kkp af vattnet. Resten af vattnet kokas upp med saften och citronen, mandaminet tillsättes och krämen får koka, under rörning, i 10 min. Den upphälles i geléskål, får kallna och serveras med vispad grädda eller mjölk.

Kokt torsk med äggstanning (f. 6 pers.) 1 1/2 kg. torsk, 2 msk. salt, 1 tsk. ättika.

Äggstanning: 4 ägg, 3 kkp. gräddmjöl, 2 msk. fint hackad persilja. Till formen: 1/2 msk. smör (10 gr.).

Beredning: Fisken skrapas väl från stjärten uppåt, uppskåres och inälvorna urtagas. Rom och lever tillvaratagas. Den sköljes mycket väl och torkas med en fiskhandduk samt ingnides med saltet och ättikan och får ligga 1/2 tim. En elfast form smörjes med kallt smör. Fisken torkas ånyo och skäres i bitar, hvilka nedläggas i formen, tillika med den väl sköljda rommen och levern. Till äggstanningen vispas äggen väl med mjölken och den sköljda samt fint hackade persiljan. Äggstanningen hålles öfver

fisken, och formen öfverbindes med smörpapper. Anrättningen kokas i vattenbad i ugnen omkring 1/2 tim. el- ler tills fisken kännes mjuk. Den serveras med skiradt smör och potatis.

Hafresoppa (f. 6 pers.) 1 1/2 dcl. vanliga hafregryn, 1/2 lit. vatten, 1 lit. god mjölk, socker, salt (15 sötmandlar), 1 1/2 kkp. hallonsylt. Beredning: Grynen sköljas, påsätts i det kalla vattnet och får koka med tätt slutet lock omkr. 2 tim. Soppan passerar. Mjölnen kokas upp, pu- ren tillsättes och soppan får ett upp- kok samt afsmakas med saft och socker. Om så önskas, lägges mandeln skällad och skuren i strimlor, i sop- skålen och soppan ihälles. Den ser- veras med hallonsylt.

Bräckt skinka med ris (f. 6 pers.) 2 dcl. risgryn, 2 lit. vatten, 1 msk. salt, 1 msk. portug. lök, 50 gr. smör, 5 hg. rökt skinka.

Beredning: Risgrynen sköljas, påsätts i det kokande vattnet, tillsatt med saltet, och får koka, tills de äro mjuka, men ej falla sönder. De upp- hållas i durkslag och vattnet får väl afrinna. Löken skalas och hackas fint

samt brynes i smöret i en tackjärns- panna, grynen läggas i pannan och blandas väl med löken. Skinkan bräckes, upplägges på midten af ett varmt serveringsfat och risgrynen läggs i en krans omkring. Anrättningen garneras med persilja.

Brynt hvitkålssoppa (f. 6 pers.) I litet kålhuved, 4 lit. vat- ten, salt, 3 msk. smör (60 gr.), 5 msk. sirap eller pudersocker, 3 lit. ef- terbuljong, 12 kryddpepparkorn, 8 hvit- pepparkorn.

Beredning: Kålhuvedets yttre blad borttagas, och de öfriga skäras fina tärningar, vattnet kokas upp med litet salt, kålen lägges och får koka 5 min. utan lock, hvarefter den upp- lägges på sikt så att vattnet får väl afrinna. Smöret brynes i en jängryta, kålen lägges jämte sirapen och bryne- tal under flitigt rörning, hvarefter bul- jongen och kryddorna tillsätts och soppan får koka med tätt slutet loc- omkr. 3 tim. Soppan afsmakas med salt och serveras med frikadeller, kor- eller fläsk.

Anm. Fläskspad kan med förd- användas i stället för buljong.

